

Ühenduse suunised riigiabieskirjade kohaldamiseks seoses lairibavõrkude kiire kasutuselevõttuga

1. SISSEJUHATUS

- (1) Lairibaiühenduse olemasolu on info- ja sidetehnoloogiate väljatöötamise, kasutuselevõtu ja kasutamise jaoks majanduses ja ühiskonnas olulise tähtsusega. Lairibaiühendus on strateegilise tähtsusega, sest selle kaudu saab kiirendada kõnealuste tehnoloogiate levitamist kasvu ja uuenduste saavutamiseks kõigis majandussektorites ning sotsiaalse ja regionaalse ühtekuuluvuse edendamiseks. Komisjon toetab aktiivselt lairibateenuste kättesaadavust kõigile Euroopa kodanikele, nagu on sätestatud Lissaboni strateegias ja sellele järgnenud teatistes¹.
- (2) 26. novembril 2008 võttis komisjon vastu Euroopa majanduse elavdamise kava (avaldatud pealkirja „Euroopa majanduse taastamise kava” all, edaspidi „majanduse elavdamise kava”),² mis on mõeldud edendama Euroopa taastumist finants- ja majanduskriisist. Lairibastrateegia on majanduse elavdamise kava oluline osa³. Eelkõige on majanduse elavdamise kava eesmärk suurendada kindlaksmääratud strateegilistes sektorites, sealhulgas lairibasektoris selliseid ELi investeeringuid, mis aitavad toetada majandust lühemas perspektiivis ja luua pikema aja vältel jätkusuutlikuks majanduskasvuks vajalik infrastruktuur.
- (3) Osana eelnevalt nimetatud majanduse elavdamise kavast ja selleks, et täita eesmärki, mille kohaselt 2010. aastaks on saavutatud kiire Interneti-ühenduse 100 %-line kättesaadavus kõigile kodanikele, otsustas komisjon näha ette 1 miljard eurot, et tagada Interneti-ühendus maapiirkondades, luua uusi töökohti ja aidata arendada äritegevust⁴. Lisaks on mitu liikmesriiki teatanud kavast toetada investeerimist mitte ainult kiirsesse lairibainfrastruktuuri maapiirkondades ja puuduliku ühendusega piirkondades, vaid ka väga suure kiirusega lairibaiühendust võimaldavatesse järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrkudesse (*next generation access networks – NGA*)⁵ oma territooriumi suurtes piirkondades, sealhulgas linnades või sellistes piirkondades, kus lairibaiühenduse põhiinfrastruktuur on juba olemas.

---

¹ Vt näiteks „i2010 – kasvu ja tööhõivet edendav Euroopa infoühiskond”, KOM(2005) 229 (lõplik), 1. juuni 2005; „E-Euroopa 2005: infoühiskond kõigile”, KOM(2002) 263 (lõplik), „Lairibaiühenduse lõhe ületamine”, KOM(2006)129.

² Komisjoni teatis Euroopa Ülemkogule, KOM(2008) 800.

³ 19.–20. märtsil 2009 Brüsselis toimunud Euroopa Ülemkogu – eesistujariigi järeldused.

⁴ Vt komisjoni pressiteade, 28. jaanuar 2009, IP/09/142 ja MEMO/09/35.

⁵ Järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrkude määratlus käesoleva dokumendi tähenduses vt punkt 48.

- (4) Tuleb meenutada, et dokumendis „Riigiabi tegevuskava – vähem ja paremini suunatud riigiabi: riigiabireformi kava 2005–2009”⁶ märkis komisjon, et teatavatel tingimustel võivad riigiabimeetmed olla tõhusad vahendid ühishuvi eesmärkide saavutamisel. Eelkõige võib riigiabi andmine aidata korrigeerida turutõrkeid, parandades turgude tõhusat toimimist ning aidates kaasa konkurentsivõime tugevdamisele. Lisaks võib juhul, kui turg on toimiv, kuid saavutatud tulemused ei ole ühiskonna seisukohast rahuldavad, riigiabi kasutada soovitud, tasakaalustatumate tulemuste saavutamiseks. Eelkõige võib hästisuunatud riiklik sekkumine lairibaühenduse valdkonnas aidata vähendada digitaalset lõhet,⁷ mis eraldab ühe riigi piires selliseid alasid ja piirkondi, kus pakutakse taskukohaseid ja konkurentsivõimelisi lairibateenuseid ning selliseid alasid, kus kõnealuseid teenuseid ei pakuta.
- (5) Samal ajal tuleb tagada, et riigiabi ei suruks tahaplaanile lairibasektori turuinitiativi. Kui lairibaühendusele antavat riigiabi kasutatakse piirkondades, milles turuosalisel tavaliselt investeeriks või on juba investeerinud, võib see mõjutada lairibaoperaatorite poolt turutingimuste kohaselt tehtud investeeringuid ja märkimisväärselt kahjustada turuosaliste üldist tahet lairibaühendusse investeerida. Sellistel juhtudel võib lairibaühendusele antav riigiabi eesmärgi saavutamist takistada. Lairibaühenduse valdkonna riigiabi kontrollimise peamine eesmärk on tagada, et riigiabimeetmete kaudu saavutatakse suurema katvusega ja kiirem lairibaühendus ja selle laialdasem kasutuselevõtt võrreldes abi mitteandmisega. Samuti tuleb tagada, et abi soodne mõju kaaluks üles konkurentsimoonusena ilmnedu võiva kahjuliku mõju.
- (6) Tuleb meenutada, et elektroonilist sidet käsitlevas reguleerivas raamistikus käsitletakse ka lairibajuurdepääsuga seotud küsimusi⁸. Sellega seoses on komisjon⁹ ja riiklikud ametiasutused¹⁰ juba teinud mitmeid algatusi eesmärgiga tegeleda uute probleemide lahendamiseks, mida järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrgud tekitavad reguleerimise seisukohast, eelkõige seoses juurdepääsuküsimustega.

---

⁶ KOM(2005) 107 (lõplik).

⁷ Viimase kümne aasta jooksul on info- ja sidetehnoloogia muutunud laiale üldsusele kättesaadavaks ja taskukohaseks. Mõistet „digitaalne lõhe” kasutatakse tavapäraselt eristamaks neid isikuid ja kogukondi, kellel on juurdepääs infotehnoloogiale ja neid, kellel see puudub. Kuigi sellisel „digitaalsel lõhel” võib olla erinevaid põhjuseid, on neist peamiseks asjakohase lairibainfrastruktuuri puudumine. Vaadates piirkondlikku mõõdet, on info- ja sidetehnoloogiale juurdepääsu ning selle kasutamise puhul oluline tegur linnastumise määr. Interneti kättesaadavus Euroopa Liidu hõredalt asustatud piirkondades on seega hulga väiksem.

⁸ Vt eelkõige Euroopa Parlamendi ja nõukogu 7. märtsi 2002. aasta direktiiv 2002/21/EÜ elektrooniliste sidevõrkude ja -teenuste ühise reguleeriva raamistiku kohta (raamdirektiiv) (EÜT L 108, 24.4.2002, lk 33), Euroopa Parlamendi ja nõukogu 7. märtsi 2002. aasta direktiiv 2002/20/EÜ elektrooniliste sidevõrkude ja -teenustega seotud lubade andmise kohta (loadirektiiv) (EÜT L 108, 24.4.2002, lk 21) ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 7. märtsi 2002. aasta direktiiv 2002/19/EÜ elektroonilistele sidevõrkudele ja nendega seotud vahenditele juurdepääsu ja vastastikuse sidumise kohta (juurdepääsu käsitlev direktiiv) (EÜT L 108, 24.4.2002, lk 7).

⁹ Vt komisjoni soovitus eelnõu, mis käsitleb reguleeritud juurdepääsu järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrkudele:
http://ec.europa.eu/information_society/policy/ecomms/doc/library/public_consult/nga/dr_recomm_nga.pdf.

¹⁰ Vt näiteks Euroopa reguleerivate asutuste töörühma avaldust juurdepääsu kohta järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrkudele, ERG (08) 68: http://www.erg.eu.int/doc/publications/erg_08_68_statement_on_nga_development_081211.pdf; Ofcom, „Delivering super fast broadband in the UK. Promoting investment and competition” Statement, 3. märts 2009. Vt ka Prantsusmaal 15. jaanuaril 2009 vastuvõetud õigusakt kiudoptikal põhinevate võrkude kasutuselevõtu edendamiseks: *Journal Officiel de la république française*, 16. jaanuar 2009.

- (7) Käesolevates suunistes võetakse kokku komisjoni poliitika, mis käsitleb asutamislepingu riigiabieeskirjade kohaldamist riiklike meetmete suhtes, millega toetatakse tavapärase lairibavõrkude kasutuselevõttu (2. jagu), samuti tegeletakse mitme küsimusega, mis on seotud järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrkude kiire ja õigeaegse kasutuselevõtu julgustamiseks ja toetamiseks mõeldud riiklike meetmete hindamisega (3. jagu).
- (8) Komisjon kohaldab käesolevas teatises ettenähtud suuniseid lairibaühendusele antava riigiabi hindamisel, suurendades seeläbi otsuste tegemise tava õiguskindlust ja läbipaistvust.

2. LAIRIBAÜHENDUSE PROJEKTIDELE ANTAVAT RIIGIABI KÄSITLEV KOMISJONI POLIITIKA

2.1. Riigiabiéeskirjade kohaldamine

- (9) Komisjon on võtnud väga soosiva hoiaku selliste riigiabimeetmete suhtes, millega toetatakse lairibaühenduse kasutuselevõttu maapiirkondades ja puuduliku ühendusega piirkondades, olles samas kriitilisem abimeetmete võtmise suhtes piirkondades, kus lairibainfrastruktuur on juba olemas ja konkurents toimib. Kuna riiklik sekkumine lairibaühenduse kasutuselevõtuks vastas riigiabi tingimustele artikli 87 lõike 1 tähenduses, on komisjon selle kokkusobivust hinnanud peamiselt artikli 87 lõike 3 kohaselt. Komisjoni riigiabipoliitika seoses lairibavõrkude kasutuselevõtu toetamiseks võetavate riiklike meetmetega on kokkuvõtlikult järgmine.

2.2. Artikkel 87.1: abi olemasolu

- (10) Asutamislepingu artikli 87 lõike 1 kohaselt „on igasugune liikmesriigi poolt või riigi ressurssidest ükskõik missugusel kujul antav abi, mis kahjustab või ähvardab kahjustada konkurentsi, soodustades teatud ettevõtjaid või teatud kaupade tootmist, ühisturuga kokkusobimatu niivõrd, kuivõrd see kahjustab liikmesriikidevahelist kaubandust”. Sellest järeldub, et meede on riigiabi, kui see vastab kõigile järgmistele tingimustele: 1) meede rahastatakse riigi ressurssidest, 2) see annab ettevõtjatele majandusliku eelise, 3) nimetatud eelis on selektiivne ja kahjustab või ähvardab kahjustada konkurentsi, 4) meede mõjutab ühendusesisest kaubandust.
- (11) Nagu näitab komisjoni otsuste tegemise tava lairibaühenduse valdkonnas, hõlmab lairibaühenduse projektidele antav riiklik toetus sageli riigiabi asutamislepingu artikli 87 lõike 1 tähenduses¹¹.
- (12) Esiteks hõlmavad meetmed tavaliselt riigi ressursse, s.t riik toetab lairibaühenduse projekte toetuste, maksuvähenduste või muud liiki soodsamate rahastamistingimuste kaudu¹².
- (13) Teiseks on lairibaühenduse kasutuselevõttu toetavad riiklikud meetmed tavaliselt seotud majandustegevusega (nt lairibainfrastruktuuri ehitamine, käitamine ja/või haldamine). Siiski on erandjuhtudel võimalik, et nimetatud viisil rahastatud võrku

¹¹ Loetelu kõigist lairibaühenduse valdkonnas riigiabiéeskirjade kohaselt tehtud komisjoni otsustest on kättesaadav http://ec.europa.eu/competition/sectors/telecommunications/broadband_decisions.pdf veebilehel: järgmisel

¹² Vt ka 2.2.1. jagu, milles käsitletakse turumajandusliku investeerimise põhimõtet.

ei kasutata äritegevuse eesmärkidel (s.t võrk annab lairibajuurdepääsu mittetulunduslikele veebisaitidele, teenustele ja teabele),¹³ meede ei hõlma majandusliku eelise andmist ettevõtjatele ja ei ole seega riigiabi asutamislepingu artikli 87 lõike 1 tähenduses.

- (14) Kolmandaks antakse abi otse võrguinvestoritele,¹⁴ kes enamikul juhtudel valitakse välja avatud hankemenetluse teel¹⁵. Kuna hankemenetluse kasutamine tagab, et abi on konkreetse projekti puhul piiratud vajaliku miinimumsumмага, võimaldab rahaline toetus väljavalitud pakkujal tegeleda ettevõtlusega tingimustel, mis muidu turul kättesaadavad ei oleks. Kaudsed kasusaajad on ka kolmandatest isikutest operaatorid, kes saavad eelnevalt kirjeldatud viisil ehitatud infrastruktuurile hulgimüügitasandi juurdepääsu ning ärikasutajad, kes saavad lairibaühenduse sellistel tingimustel, mis on soodsamad kui need oleksid olnud riikliku sekkumiseta¹⁶.
- (15) Neljandaks on lairibavõrkude kasutuselevõttu toetavad riiklikud meetmed laadilt selektiivsed, kuna need on suunatud ettevõtjatele, kes tegutsevad ainult teatavates piirkondades või elektrooniliste sideteenuste turu teatavates segmentides. Lisaks kaldub riiklik sekkumine muutma olemasolevaid turutingimusi, sest mitmed ettevõtjad valiksid olemasolevate, tõenäoliselt kallimate turupõhiste lahenduste (nt püsiliiniteenused) asemel nüüd abi saava teenusepakkuja teenused¹⁷. Seetõttu on asjaolul, et lairibateenus muutub kättesaadavaks – kas üleüldiselt või madalama hinnaga kui muidu – konkurentsi moonutav mõju. Samuti võib lairibateenusele antav riiklik toetus vähendada kulutasuvust ja suruda tahaplaanile nende turul osalejate tehtavad investeeringud, kes oleksid muidu soovinud sihtpiirkonda või selle osadesse investeerida.
- (16) Kuna riiklik sekkumine kaldub mõjutama muude liikmesriikide teenusepakkujaid, on sellel mõju ka kaubandusele, sest elektrooniliste sideteenuste turud (sealhulgas hulgimüügiturud ja lairibateenuse jaemüügiturud) on avatud operaatorite ja teenusepakkujate vahelisele konkurentsile¹⁸.

2.2.1. *Abi puudumine: turumajandusliku investeerimise põhimõtte kohaldamine*

- (17) Kui riik toetab lairibaühenduse kasutuselevõttu projekti elluviimise eest vastutava ettevõtja aktsiakapitalis osalemise teel või kapitalisüsti abil, tuleb hinnata, kas nimetatud investeering hõlmab riigiabi. Asutamislepingu artiklis 295 on sätestatud, et „[käesolev] leping ei mõjuta mingil viisil omandi õiguslikku režiimi liikmesriikides”. Vastavalt Euroopa Kohtu praktikale järeldub võrdse kohtlemise

¹³ Vt komisjoni 30. mai 2007. aasta otsus juhtumi NN24/2007 kohta – Tšehhi Vabariik, „Praha linnavalitsuse traadita Interneti-võrk”.

¹⁴ Mõiste „investor” märgib ettevõtjaid ja/või elektroonilise sidevõrgu operaatoreid, kes investeerivad lairibainfrastruktuuri ehitamisse ja kasutuselevõttu.

¹⁵ Ainult ühel juhul on komisjon kiitnud heaks riikliku meetme, mis hõlmas maksusoodustuste kava lairibaühenduse kasutuselevõtu toetamiseks puuduliku ühendusega piirkondades Ungaris, vt otsus N 398/2008 – Ungari, „Maksusoodustuse väljatöötamine lairibaühenduse toetamiseks”.

¹⁶ Vt näiteks komisjoni otsus N 570/2007 – Saksamaa, „Baden-Württembergi lairibaühendus”, otsus N 157/2006 – Ühendkuningriik, „Projekt „South Yorkshire Digital Region””, otsus N 262/2006 – Itaalia, „Lairibaühendus Toscana maapiirkondadele”, otsus N 201/2006 – Kreeka, „Lairibaühenduse edendamine hõlmamata piirkondades” ja otsus N 131/2005 – Ühendkuningriik, „FibreSpeed lairibaprojekt Walesis”. Kodukasutajate suhtes, kuigi nad saavad nimetatud meetmetest kasu, ei kohaldata riigiabieeskirju, kuna nad ei ole ettevõtjad ega majandustegevuses osalejad artikli 87 lõike 1 tähenduses.

¹⁷ Vt komisjoni otsus N 266/2008 – Saksamaa, „Lairibateenus Baieri maapiirkondades”.

¹⁸ Vt komisjoni otsus N 237/2008 – Saksamaa, „Lairibateenuse toetamine Alam-Saksi liidumaal”.

põhimõttest, et kapitali, mille riik on otseselt või kaudselt andnud ettevõtja käsutusse tingimustel, mis vastavad tavalistele turutingimustele, ei saa käsitleda riigiabina.

- (18) Peamise põhimõttena tuleks järgida järgmist põhimõtet: kui riikliku investori osalusel aktsiakapitalis või tema tehtavatel kapitalisüstitel puuduvad piisavad väljavaated kasumlikkusele isegi pika aja vältel, tuleb sellist sekkumist pidada abiks asutamislepingu artikli 87 tähenduses ja selle kokkusobivust ühisturuga tuleb hinnata ainult nimetatud sättes ettenähtud kriteeriumide põhjal¹⁹.
- (19) Komisjon on Amsterdami otsuses käsitlenud turumajandusliku investeerimise põhimõtte kohaldamist lairibavaldkonnas²⁰. Nagu otsuses rõhutatud, tuleb riikliku investeeringu vastavust turutingimustele tõendada põhjalikult ja igakülgset kas erainvestorite märkimisväärse osaluse abil või usaldusväärse äriplaani põhjal, mis näitaks investeeringu piisavat tasuvust. Kui erainvestorid projektis osalevad, on eeltingimuseks, et nad on hinnanud investeeringuga seotud äririske samadel tingimustel riikliku investoriga.

2.2.2. *Abi puudumine: avalike teenuste eest makstav hüvitis ja Altmarki kriteeriumid*

- (20) Mõnel juhul võib liikmesriik otsustada käsitleda lairibavõrgu ja teenuste pakkumist avaliku teenusena või üldise majandushuvi teenusena asutamislepingu artikli 86 lõike 2 tähenduses²¹.
- (21) Euroopa Kohtu praktika kohaselt võib avaliku teenuse osutamise riiklik rahastamine juhul, kui täidetud on neli tingimust (mida nimetatakse *Altmarki* kriteeriumideks), jääda väljapoole asutamislepingu artikli 87 lõike 1 kohaldamisala²². Eelkõige i) peab üldist majandushuvi pakkuvate teenuste riiklikust rahastamisest kasusaajale olema ametlikult antud kohustus pakkuda üldist majandushuvi pakkuvaid teenuseid ning see kohustus peab olema selgelt määratletud; ii) hüvitise väljaarvutamise parameetrid tuleb eelnevalt objektiivsel ja läbipaistval viisil kindlaks määrata, et vältida majanduslike eeliste andmist, mis võiksid soosida hüvitist saavat ettevõtjat võrreldes konkureerivate ettevõtjatega; iii) hüvitis ei tohi ületada üldist majandushuvi pakkuvate teenuste osutamise kohustuste täitmisel tekkivaid täielikke või osalisi kulutusi, võttes arvesse saadud tulu ja mõistlikku kasumit ning iv) juhul, kui hüvitise saaja ei osutu valituks riigihankemenetluse käigus, tuleb vajaliku hüvitise suuruse määramiseks

¹⁹ Kohtuasi C-303/88, Itaalia v. komisjon, [1991] EKL, lk I-1433, punktid 20–22.

²⁰ Komisjoni 11. detsembri 2007. aasta otsus juhtumi C 53/2006 kohta. Juhtum käsitles Amsterdami linnavalitsuse investeeringuid kodukasutajale mõeldud kiudoptilisse võrku, ELT L 247, 16.9.2008, lk 27. Juhtum käsitles kodukasutajale mõeldud kiudoptilise lairibajuurdepääsuvõrgu ehitamist, mis ühendaks Amsterdami 37 000 majapidamist, millel juba on juurdepääs erinevatele konkureerivatele lairibavõrkudele. Amsterdami linnavalitsus otsustas koos kahe erainvestori ja viie sotsiaaleuasemeid haldava ettevõtja tütarettevõtjaga investeerida võrgu passiivsesse infrastruktuuri. Passiivse infrastruktuuri omanik ja haldaja oli eraldi üksus, milles kolmandik osakuid kuulus Amsterdami linnavalitsusele, kolmandik kahele erainvestorile (ING Real Estate ja Reggefiber) ja kolmandik sotsiaaleuasemeid haldavatele ettevõtjatele.

²¹ Vastavalt kohtupraktikale peab üldist majandushuvi pakkuvaid teenuseid või avalikke teenuseid osutavale ettevõtjale selle ülesande olema andnud avalik-õiguslik asutus. Teenusepakkujale saab anda ülesande osutada avalikku teenust või üldist majandushuvi pakkuvat teenust avaliku teenuse kontsessiooni kaudu; vt liidetud kohtuasjad T-204/97 ja T-270/97 EPAC v. komisjon [2000] EKL, lk II-2267, punkt 126, ja kohtuasi T-17/02 Fred Olsen v. komisjon [2005] EKL, lk II-2031, punktid 186 ja 188–189.

²² Vt kohtuasi C-280/00, Altmark Trans GmbH ja Regierungspräsidium Magdeburg v. Nahverkehrsgesellschaft Altmark GmbH, [2003] EKL, lk I-7747 („Altmarki otsus”).

analüüsida kulutusi, mida teeb nõuetekohaselt juhitud ettevõtja, kes täidab nimetatud kohustusi, võttes arvesse tegevusest saadud tulu ja kõnealuste kohustuste täitmisest saadud mõistlikku kasumit.

- (22) Kahes otsuses,²³ mis käsitlevad piirkondlike asutuste võetud meetmeid (subsideeritud) avaliku teenuse kontsessiooni andmiseks eraõiguslikele operaatoritele lairibaühenduse põhivõrkude kasutuselevõtu jaoks puuduliku ühendusega piirkondades, jõudis komisjon järeldusele, et teatatud toetuskavad olid kooskõlas *Altmarki* otsuses esitatud nelja kriteeriumiga ning ei kuulu seega artikli 87 lõike 1 kohaldamisalasse²⁴. Eelkõige valiti võitnud pakkuja mõlemal juhul väikseima taotletud abisumma alusel ja makstud hüvitise suurus määrati kindlaks eelnevalt kujundatud ja läbipaistvate kriteeriumide alusel. Lisaks ei tuvastanud komisjon ülemäärase hüvitise maksmise ohtu ega leidnud ka tõendeid sellise maksmise kohta.
- (23) Komisjon on otsustanud, et üldist majandushuvi pakkuvate teenuste mõistet ja sellest tulenevat toetumist *Altmarki* kohtupraktikale ei saa arvestada, kui teenusepakkujal ei olnud selget volitust ega kohustust pakkuda lairibajuurdepääsu ning ühendada kõik kodanikud ja ettevõtjad puuduliku ühendusega piirkondades, vaid tema tegevus oli pigem suunatud ühenduse pakkumise ärilisele küljele²⁵.
- (24) Kohtupraktikast lähtuvalt on liikmesriikidel laialdased volitused üldist majandushuvi pakkuvate teenuste või avaliku teenuse pakkumise ülesande määratlemisel²⁶. Selliste teenuste või ülesannete määratluse võib komisjon ilmse vea korral vaidlustada²⁷. Sellega seoses on komisjon seisukohal, et nendes piirkondades, kus erainvestorid on juba investeerinud lairibavõrgu infrastruktuuri (või on oma võrguinfrastruktuuri laiendamas) ja juba pakuvad konkureerivaid lairibateenuseid sobiva lairibakatvusega, ei saa samaaegse konkureeriva ja

²³ Vt komisjoni otsus N 381/2004 – Prantsusmaa, „Pyrenées-Atlantiques’i kiirvõrgustiku projekt” ja komisjoni otsus N 382/2004 – Prantsusmaa, „Kiire võrguühenduse rajamine Limousini piirkonnas”.

²⁴ Eelkõige, võttes arvesse, et liikmesriikidel on laialdased volitused üldist majandushuvi pakkuvate teenuste määratlemisel, tunnustas komisjon nimetatud kahes otsuses, et kui täieliku katvusega lairibainfrastruktuur on avatud kõigile teistele võrguteenuse pakkujatele, korrigeerib turutõrke ning pakub ühendust kõigile kasutajatele asjaomastes piirkondades, ei ole asjaomased liikmesriigid teinud viga, käsitledes sellise teenuse pakkumist üldist majandushuvi pakkuva teenusena.

²⁵ Vt komisjoni otsus N 284/2005 – Iirimaa, „Piirkondlik lairibaprogramm: linnapiirkonna võrgud, 2. ja 3. etapp” (lõiked 23, 37–40). Selle juhtumi puhul leidis komisjon, et toetus, mida anti linnapiirkonna võrkude kasutuselevõtuks ja käitamiseks mitmes Iirimaa linnas, ei olnud hüvitis üldist majandushuvi pakkuva teenuse osutamise eest, kuna teatatud meede sarnanes pigem avaliku ja erasektori partnerlusele kui üldist majandushuvi pakkuva teenuse ülesande andmisele ja selle täitmisele. Vt ka otsus N 890/2006 – Prantsusmaa, „Abi Toulouse’i piirkonna omavalitsusüksuste ühendusele (Sicoval) kiire Interneti-võrgu loomiseks”. Selles otsuses märkis komisjon, et teatatud meede käsitles lairibaühenduse pakkumist ainult ettevõtlusparkidele ja avaliku sektori organisatsioonidele Toulouse’i piirkonnas, jättes välja kodukasutajad. Lisaks hõlmas projekt vaid osa piirkonnast. Sellest lähtuvalt leidis komisjon, et tegu ei olnud üldist majandushuvi pakkuva teenusega, kuna teatatud meede ei olnud suunatud mitte kodanike, vaid ettevõtjate huvide teenimisele.

²⁶ Vt kohtuasi T-289/03, Bupa jt v. komisjon, EKL 2008, lk II-000, punkt 165 ja kohtuasi T-106/95, FFSA jt v. komisjon, EKL 1997, lk II-229, punkt 99. Vt ka komisjoni teatis üldhuviteenuste kohta Euroopas, lõige 14 (EÜT C 17, 19.1.2001, lk 4).

²⁷ Vt kohtuasi T-442/03, SIC v. komisjon, EKL 2008, lk II-000, punkt 195, kohtuasi T-289/03, sealsamas, punkt 166 ja kohtuasi T-17/02, sealsamas, punkt 216. Komisjoni teatise „Üldhuviteenused Euroopas” lõigus 22 on sätestatud: „Liikmesriikidepoolne määratlemisvabadus tähendab, et liikmesriigid peavad määratlema, mida nad tegevuse eripära alusel loevad üldise majandushuvi teenusteks. Seda määratlust võib kontrollida ainult ilmseste vigade vältimiseks.”

riiklikult rahastatud lairibainfrastruktuuri loomist pidada avalikuks teenuseks *Altmarki* kohtupraktika tähenduses ega üldist majandushuvi pakkuvaks teenuseks asutamislepingu artikli 86 tähenduses.

2.3. Artikli 87 lõike 3 kohane kokkusobivuse hindamine

- (25) Kui komisjon on teatatud meetme puhul leidnud, et see kujutab endast abi asutamislepingu artikli 87 lõike 1 tähenduses, põhineb kokkusobivuse hindamine vahetult artikli 87 lõike 3 punktil c²⁸.
- (26) Võib juhtuda, et piirkonnad, mida hõlmab lairibaühenduse riigiabiprojekt, on abisaavad piirkonnad ka artikli 87 lõike 3 punktide a ja c ning regionaalabi suuniste tähenduses²⁹. Sellisel juhul võib lairibaühenduseks antavat abi käsitleda ka abina alginvesteeringute jaoks regionaalabi suuniste tähenduses. Siiski on paljudel komisjoni uuritud juhtudel teatatud meede olnud suunatud ka sellistele piirkondadele, mis ei ole abisaavad piirkonnad ja selle tulemusena ei saanud komisjoni viia läbi hindamist regionaalabi suuniste kohaselt³⁰.
- (27) Kui meede kuulub regionaalabi suuniste kohaldamisalasse ja kui kavatsetakse anda sihtotstarbelist üksikabi ühele ettevõtjale või abi, mis on suunatud ühele tegevusvaldkonnale, siis peavad liikmesriigid tõendama, et regionaalabi suuniste tingimused on täidetud. Eelkõige peavad nad tõendama, et kõnealuse projektiga toetatakse ühtse regionaalarengu strateegiat ning projekti olemus ja maht ei moonuta lubamatult konkurentsi.

2.3.1. Tasakaalustatuse kriteerium ja selle rakendamine lairibavõrkude kasutuselevõtuga seoses antava abi suhtes

- (28) Kui komisjon hindab abimeetme kokkusobivust ühisturuga, võrdleb ta abimeetme positiivset mõju seoses ühist huvi pakkuva eesmärgi saavutamise ja selle võimalike negatiivsete kõrvalmõjudega, näiteks kaubanduse ja konkurentsi moonutamine.
- (29) Tasakaalustatuse kriteeriumi kohaldamisel hindab komisjon järgmist:
- (a) Kas abimeetme eesmärk on täpselt määratletud ühist huvi pakkuv eesmärk (s.o kas pakutav abi on suunatud turutõrke korrigeerimisele või on sellel muu eesmärk)³¹?
- (b) Kas abi on ühist huvi pakkuva eesmärgi saavutamiseks hästi kavandatud? Eelkõige:

²⁸ Tuleb meenutada, et asutamislepingu artikli 87 lõike 3 punkti a kohaselt võib ühisturuga kokkusobivaks pidada ka „abi majandusarengu edendamiseks niisugustes piirkondades, kus elatustase on erakordselt madal või kus valitseb tõsine tööpuudus”.

²⁹ Regionaalabi suunistes aastateks 2007–2013, ELT C 54, 4.3.2006, lk 13–45.

³⁰ Kuigi antav abi oli mõnel juhul suunatud abisaavatele piirkondadele ja seda oleks võinud käsitleda abina alginvesteeringuteks eespool nimetatud suuniste tähenduses, võib abi osatähtsus sageli ületada selliste piirkondade puhul lubatud regionaalabi ülempiiri.

³¹ Vt näiteks komisjoni otsus N 508/2008 – Ühendkuningriik, „Lairibaühenduse kaugteenuste pakkumine Põhja-Iirimaa”, otsus N 201/2006 – Kreeka, „Lairibaühenduse edendamine hõlmamata piirkondades” ja otsus N 118/2006 – Läti, „Lairiba-sidevõrkude arendamine maapiirkondades”.

- kas riigiabi on asjakohane poliitikavahend, s.o kas on muid, sobivamaid vahendeid;
  - kas abil on ergutav mõju, st kas abi muudab ettevõtjate käitumist;
  - kas abimeede on proportsionaalne, s.o kas sama muutus käitumises oleks saavutatav väiksema abi korral?
- (c) Kas konkurentsimoonutused ja mõju kaubandusele on piiratud nii, et abimeetme kogumõju oleks positiivne?
- (30) Tasakaalustatuse kriteeriumi erinevad aspektid lairibavaldkonnas on üksikasjalikumalt esitatud allpool.

2.3.2. Meetme eesmärk

- (31) Nagu viidatud sissejuhatuses, on levinud ja taskukohane juurdepääs lairibaühendusele suure tähtsusega, sest selle kaudu saab kiirendada asjaomaste tehnoloogiate levitamist kasvu ja uuenduste saavutamiseks kõigis majandussektorites ning sotsiaalse ja regionaalse koostöö edendamiseks.
- (32) Lairibaühenduse teenuse pakkumise maksumus on selline, et turul ei peeta sellesse investeerimist alati tulusaks. Tänu rahvastikutiheduse säästu soodustavale mõjule on lairibavõrkude kasutuselevõtt üldiselt tasuvam seal, kus potentsiaalne nõudlus on suurem ja kontsentreeritum, s.o tihedama asustusega piirkondades. Investeeringu suurte püsikulude tõttu võivad ühikkulud rahvastikutiheduse vähenedes oluliselt tõusta. Selle tulemusena katavad kasumlikud lairibavõrgud vaid osa elanikkonnast. Samuti saadaks teatavates piirkondades kasumit vaid siis, kui oma võrgu looks üks teenusepakkuja, mitte kaks või enam.
- (33) Kui turg ei paku piisavat lairibakatvust või kui juurdepääsutingimused ei ole asjakohased, võib riigiabi mängida kasuliku rolli. Lairibavaldkonnas antav riigiabi võib korrigeerida turutõrke, s.o olukorra, milles üksikud turuinvestorid ei investeerid, kuigi see oleks tulus laiemas majanduslikus perspektiivis, nt soodsa järelmõju tõttu. Teisest küljest võib lairibaühendusele antavat riigiabi vaadelda ka võrdsuse eesmärkide saavutamise vahendina, s.o viisina edendada kõigi ühiskonnaliikmete juurdepääsu peamistele sidevahenditele, parandades seeläbi sotsiaalset ja piirkondlikku ühtekuuluvust.
- (34) On kasulik algusest peale teha vahet erinevate sihtpiirkondade vahel, sõltuvalt sellest, millises ulatuses on piirkonnad juba lairibaühendusega kaetud. Komisjon on pidevalt teinud vahet piirkondadel, kus lairibainfrastruktuur puudub või kus seda lähemal ajal tõenäoliselt välja ei arendata („valged” piirkonnad), piirkondadel, kus tegutseb vaid üks lairibavõrgu operaator („hallid” piirkonnad) ja piirkondadel, kus tegutsevad vähemalt kaks või enam lairibavõrgu pakkujat („mustad” piirkonnad)³².

³² Vt nt komisjoni otsus N 201/2006 – Kreeka, „Lairibaühenduse edendamine hõlmamata piirkondades”.

2.3.2.1. „Valged” piirkonnad: piirkondliku ühtekuuluvuse ja majandusliku arengu eesmärkide edendamine

- (35) Komisjon on lairibavõrkude kasutuselevõtu toetamist maapiirkondades ja puuduliku ühendusega „valgetes” piirkondades alati pidanud olemasoleva ühenduse poliitikaga kooskõlas olevaks, kuna see edendab piirkondlikku ühtekuuluvust ja korrigeerib turutõrkeid. Peaaegu kõigis nimetatud valdkonnas tehtud otsustes on komisjon rõhutanud, et lairibavõrgud hõlmavad kasumlikult vaid osa elanikkonnast, seega on täieliku katvuse saavutamiseks vaja riigi toetust.
- (36) Seega kiidab komisjon heaks rahalise toetuse andmise lairibateenuste pakkumiseks sellistes piirkondades, kus lairibateenus praegu kättesaadav ei ole ja kus seda lähemal ajal pakkuda ei kavatseta. Liikmesriigid püüdleval tegeliku ühtekuuluvuse ja majandusarengu saavutamise poole ning seega on nende sekkumine tõenäoliselt kooskõlas ühishuviga³³.

2.3.2.2. „Mustad” piirkonnad: riikliku sekkumise vajadus puudub

- (37) Kui konkreetsetes geograafilises piirkonnas tegutseb vähemalt kaks lairibavõrgu pakkujat ja lairibateenuseid pakutakse konkurentsitingimustel (võrgu omanike vaheline konkurents), siis turutõrge puudub. Sellest lähtuvalt on väga vähe alust riiklikuks sekkumiseks täiendava kasu saavutamise nimel. Vastupidi, täiendava lairibavõrgu ehitamise rahastamiseks antav riigiabi võib põhimõtteliselt viia lubamatu konkurentsimoonuseni ja suruda erainvestorid tahaplaanile. Seetõttu hindab komisjon selgelt tõendatud turutõrke puudumisel negatiivselt meetmeid, millega rahastatakse täiendava lairibainfrastruktuuri kasutuselevõttu „mustas” piirkonnas³⁴.

2.3.2.3. „Hallid” piirkonnad: vajadus üksikasjalikuma hindamise järele

- (38) Võrguoperaatori olemasolu konkreetsetes piirkonnas ei viita tingimata sellele, et turutõrked või ühtekuuluvusprobleemid seal puuduvad. Monopoolne seisund võib mõjutada teenuse kvaliteeti ja/või hinda, millega seda kodanikele pakutakse. Teisalt võib toetuse andmine alternatiivse võrgu ehitamiseks piirkonnas, kus üks võrguoperaator on formaalselt olemas, moonutada turudünaamikat. Seega on riikliku toetuse andmisel lairibavõrkude kasutuselevõtuks „hallides” piirkondades vajalik üksikasjalikum analüüs ja hoolikas kokkusobivuse hindamine.
- (39) Kuigi võrguoperaator võib riikliku sekkumise sihtpiirkonnas olemas olla, võivad teatavad kasutajate rühmad olla halvasti teenindatud, sest osa kasutajate taotletud lairibateenustest on neile kas kättesaamatud või on nende teenuste hinnad liiga

³³ Vt näiteks otsus N 118/2006 – Läti, „Lairiba-sidevõrkude arendamine maapiirkondades”.

³⁴ Vt komisjoni 19. juuli 2006. aasta otsus riigiabi C 35/2005 (ex N 59/2005) kohta, mida Madalmaad kavatsesid anda lairibavõrgu arendamiseks Appingedamis (ELT L 86, 27.3.2007, lk 1). Juhtum hõlmas passiivse osa (s.t trasside ja kiudoptika) kasutuselevõttu, mis kuulus omavalitsusele, samas kui aktiivne osa (s.t võrgu haldamine ja käitamine) läheks riigihanke korras erasektori hulgimüüja kätte, kes pakuks hulgimüügiteenuseid teistele teenusepakkujatele. Oma otsuses märkis komisjon, et Madalmaade lairibaturgu iseloomustab kiire areng. Elektroonilise sideteenuse pakkujad, kaabelseoperaatorid ja Interneti-teenuste pakkujad on praegu Madalmaade turule sisse toomas väga suure jõudlusega lairibateenuseid ilma riigiabita. Olukord Appingedamis ei erinenud Madalmaade ülejäänud lairibaturust. Nii püsiliinide valitsev operaator kui ka kaabelse operaator juba pakkusid Appingedamis kolmikpaketti (telefon, lairibaühendus ja digitaal/analoogteleviioon) ning mõlemal operaatoril olid tehnilised võimalused oma võrkude ribalaiuse täiendamiseks.

kõrged võrreldes samade teenustega, mida pakutakse riigi muus, suurema konkurentsiga piirkonnas või regioonis. Kui lisaks eelnevale on ka väga vähe väljavaateid, et kolmandad isikud ehitaksid alternatiivse infrastruktuuri, siis võib alternatiivse infrastruktuuri rahastamine olla asjakohane meede. See kaotaks infrastruktuuril põhineva konkurentsi puudumise ja vähendaks seega probleeme, mis tulenevad valitseva operaatori tegelikust monopoolsest seisundist³⁵. Siiski on abi andmine sellises olukorras sõltuv mitmesugustest tingimustest, millele asjaomane liikmesriik peab vastama.

(40) Sellest lähtuvalt võib komisjon kuulutada teatavatel tingimustel ühisturuga kokkusobivaks riigiabimeetmed, mis on suunatud piirkondadele, kus lairibainfrastruktuuri pakkumine on tegelikult ikka veel monopol. Seda saab teha, kui i) kodanike ja ärikasutajate vajaduste rahuldamiseks ei pakuta taskukohast või nõuetele vastavat teenust ja ii) samade eesmärkide saavutamiseks puuduvad konkurentsi vähem moonutavad meetmed (sealhulgas eelnev reguleerimine). Ühisturuga kokkusobivuse kindlaksmääramiseks nimetatud tingimustel hindab komisjon eelkõige, kas:

- üldised turutingimused vastavad nõuetele ning vaatleb muu hulgas olemasoleva lairibaühenduse hinna taset, lõppkasutajale (kodu- ja ärikasutajad) pakutavate teenuste liike ning nendega seotud tingimusi;
- kolmandatele isikutele pakutakse tegelikku juurdepääsu võrgule või kas juurdepääsutingimused (reguleeritud ja reguleerimata juurdepääs) takistavad tegelikku konkurentsi;
- üldised turutõkked välistavad teiste elektroonilise side operaatorite võimaliku turule sisenemise ning
- olemasoleva võrguettevõtja suhtes pädevate riiklike reguleerivate või konkurentsiasutuste poolt võetud mis tahes meetmete ja/või parandusmeetmete abil on nimetatud probleeme võimalik lahendada.

2.3.3. Meetme kujundamine ja vajadus piirata konkurentsimoonutust

(41) Kui lairibaühenduse katvust peetakse ebapiisavaks, võib olla vajalik riiklik sekkumine. Esimene küsimus oleks, kas riigiabi on asjakohane poliitikavahend nimetatud probleemiga tegelemiseks või kas on muid, sobivamaid vahendeid.

³⁵ Oma otsuses N 131/2005 – Ühendkuningriik, „FibreSpeed lairibaprojekt Walesis” pidi komisjon hindama, kas Walesi ametiasutustele 14 ettevõtlusparki ühendava, avatud, operaatorist sõltumatu kiudoptilise võrgu rajamiseks antud rahalist toetust võib ka siis pidada ühisturuga kokkusobivaks, kui sihtpiirkondades oleks juba teenust pakkunud valitsev võrguoperaator, kes oleks pakkunud kindla tariifiga püsiliinide kasutamist. Komisjon leidis, et püsiliinide kasutamise pakkumine valitseva operaatori poolt oli väga kallis, VKEde jaoks peaaegu üle jõu käiv. Toetuse sihtmärgiks olevad ettevõtlusparkid ei saanud kasutada sümmeetrilist ADSLi teenust kiirusega üle 2 Mbit/s, kuna nad asusid valitseva operaatori telefonikeskjaamadest liiga kaugel. Lisaks ei teinud valitsev operaator kolmandatele isikutele kättesaadavaks oma trasse ja pimedaid kiude (*dark fibre*). Seetõttu ei saanud valitseva operaatori kohalolu sihtpiirkondades tagada taskukohast kiiret Interneti-teenust VKEdele. Puudusid ka väljavaated, et kolmandad isikud ehitaksid alternatiivse infrastruktuuri, et pakkuda kõnealustele ettevõtlusparkidele kiiret Interneti-teenust. Vt ka komisjoni otsus N 890/2006 – Prantsusmaa, „Abi Toulouse'i piirkonna omavalitsusüksuste ühendusele (Sicoval) kiire Interneti-võrgu loomiseks” ja komisjoni otsus N 284/2005 – Iirimaa, „Piirkondlik lairibaprogramm: linnapiirkonna võrgud, 2. ja 3. etapp.”

- (42) Sellega seoses on komisjon varasemates otsustes märkinud, et kuigi eelnev reguleerimine on paljudel juhtudel hõlbustanud lairibaühenduse kasutuselevõttu linnades ja tihedama asustusega piirkondades, ei pruugi see olla piisav vahend lairibateenuse pakkumise võimaldamiseks, eriti puuduliku ühendusega piirkondades, kus investeringu tasuvus on väike³⁶.
- (43) Samamoodi ei saa lairibaühenduse kasutamise soodustamiseks mõeldud nõudlusepoolsete meetmetega (näiteks maksekviitungid lõppkasutajatele) alati lairibateenuse vähese pakkumise probleemi lahendada ning enamikul juhtudest nendega tõenäoliselt soositakse valitsevat operaatorit³⁷. Seega on võimalik, et sellistes olukordades ei ole puudujääkide kõrvaldamiseks lairibaühenduse valdkonnas muud väljapääsu, kui riigipoolne rahastamine.
- (44) Võttes arvesse meetme stimuleerivat mõju, on tarvis kontrollida, kas asjaomane investeerimine lairibavõrku oleks toimunud sama kiiresti ka ilma riigiabita.
- (45) Hinnates teatatud meetmete proportsionaalsust „valgetes” või „hallides” piirkondades, on komisjon oma otsuste tegemise tava kaudu rõhutanud mitmeid vajalikke tingimusi riigiabi ning võimalike konkurentsimoonutuste vähendamiseks miinimumini. Mis tahes järgneva tingimuse puudumise korral tuleb algatada põhjalik hindamine³⁸ ja kõige tõenäolisemalt viib see järelduseni, et abi ei ole ühisturuga kokkusobiv.
- a) Üksikasjalik *kaardistamine ja katvuse analüüs – turuanalüüs*. Liikmesriigid peavad selgelt kindlaks määrama, milliseid geograafilisi piirkondi kõnealune abimeede hõlmab. Koostades samaaegselt turuanalüüsi ja konsulteerides kõikide sidusrühmadega, keda asjaomane meede mõjutab, minimeerivad liikmesriigid võimaluse, et konkurentsi olemasolevate teenusepakkujatega ja nende isikutega, kellel juba on lähitulevikuks investeerimiskavad, ei moonutata, ning et kõnealused investorid saavad oma tegevust kavandada. Üksikasjalik kaardistamis- ja põhjalik konsulteerimistegevus tagab mitte ainult suure läbipaistvuse, vaid on ka oluline vahend „valgete”, „hallide” ja „mustade” piirkondade määratlemisel³⁹.
- b) *Avatud hankemenetlus*. Avatud hankemenetlusega tagatakse läbipaistvus kõigi investorite jaoks, kes soovivad subsideeritava projekti teostamisel osaleda. Kõigi pakkujate võrdne ja mittediskrimineeriv kohtlemine on avatud hankemenetluse vältimatu tingimus. Avatud hankemenetlus on vahend, mille abil minimeerida

³⁶ Vt näiteks komisjoni otsus N 473/2007 – Itaalia, „Lairibaühendus Alto Adige maakonnas”, otsus N 570/2007 – Saksamaa, „Baden-Württembergi lairibaühendus”, otsus N 131/2005 – Ühendkuningriik, „FibreSpeed lairibaprojekt Walesis”, otsus N 284/2005 – Iirimaa, „Piirkondlik lairibaprogramm: linnapiirkonna võrgud, 2. ja 3. etapp”, otsus N 118/2006 – Läti, „Lairiba-sidevõrkude arendamine maapiirkondades” ja otsus N 157/2006 – Ühendkuningriik, „Projekt „South Yorkshire Digital Region””.

³⁷ Vt nt komisjoni otsus N 222/2006 – Itaalia, „Abi Sardiinia digitaalse lõhe ületamiseks”, otsus N 398/2005 – Ungari, „Maksusoodustuse väljatöötamine lairibaühenduse toetamiseks” ja otsus N 264/2006 – Itaalia, „Lairibateenus Toscana maapiirkondadele”.

³⁸ Tavaliselt toimub see artikli 88 lõike 2 kohase menetluse raames.

³⁹ Vt näiteks otsus N 201/2006 – Kreeka, „Lairibaühenduse edendamise hõlmamata piirkondades”, otsus N 264/2006 – Itaalia, „Lairibaühendus Toscana maapiirkondadele”, otsus N 475/2007 – Iirimaa, „Iirimaa riiklik lairibaühenduse kava” ja otsus N 115/2008 – Saksamaa, „Lairibaühendus Saksamaa maapiirkondades”.

riigiabist saadavat võimalikku eelist ja samal ajal vähendada meetme selektiivset laadi, kuna abi saaja ei ole eelnevalt teada⁴⁰.

- c) *Majanduslikult parim pakkumine*. Selleks et vähendada antava abi summat, peaks pakkumise hindamisel avatud hankemenetluse raames samade kvaliteeditingimuste korral saama enam edupunkte pakkuja, kes taotleb väikseimat abisummat. Sel viisil saab liikmesriik jätta abi suuruse üle otsustamise turul osalejatele ja vähendada seeläbi teabe ebaühtlust, mis enamikul juhtudel soosib erainvestoreid.
- d) *Tehnoloogia neutraalsus*. Võttes arvesse, et lairibateenuseid saab pakkuda erinevatel tehnoloogiatel põhinevate võrguinfrastruktuuride kaudu – traatühendus (xDSL, kaabel), traadita ühendus (Wi-Fi, WiMAX), satelliit- ja mobiilside –, ei tohiks liikmesriigid eelistada ühtegi konkreetset tehnoloogiat või võrguplatvormi, kui nad ei suuda objektiivselt tõendada selle vajalikkust⁴¹. Pakkujatele tuleks anda võimalus pakkuda nõutavat lairibateenust, kasutades mis tahes sobivaimat tehnoloogiat või tehnoloogiate kombinatsiooni.
- e) *Olemasoleva infrastruktuuri kasutamine*. Kus võimalik, peaksid liikmesriigid julgustama pakkujaid kasutama mis tahes olemasolevat infrastruktuuri, et vältida ressursside tarbetut ja pillavat kahekordistamist. Selleks et püüda piirata olemasolevatele võrguoperaatoritele avalduvat majanduslikku mõju, peaks neile antama võimalus anda oma infrastruktuur teatatud projekti käsutusse. Samas ei tohiks see tingimus anda olemasolevatele valitsevatele operaatoritele eelist, eriti juhul, kui kolmandatel isikutel puudub juurdepääs nende infrastruktuurile. Samamoodi võib „hallide” piirkondade puhul, kus on tõendatud, et sõltuvus valitsevast operaatorist moodustab osa probleemist, olla tarvis lubada enam võrgu omamisel põhinevat konkurentsi.
- f) *Hulgimüügitasandi juurdepääs*. Hulgimüügitasandi juurdepääsu andmine subsideeritavale lairibainfrastruktuurile on iga uue lairibainfrastruktuuri ehitamist toetava riikliku meetme oluline osa. Eelkõige võimaldab hulgimüügitasandi juurdepääs kolmandatest isikutest operaatoritel konkureerida väljavalitud pakkujaga (kui ta on tegev ka jaemüügitasandil), suurendades seega valikut ja konkurentsi meetmega seotud valdkondades ning hoides samas ära piirkondlike teenusemonopolide loomise. Hulgimüügitasandi juurdepääs subsideeritavale infrastruktuurile tuleks anda vähemalt [7] aastaks. See tingimus ei sõltu eelnevast turuanalüüsist raamdirektiivi artikli 7 tähenduses⁴².

⁴⁰ Vt näiteks komisjoni otsus N 508/2008 – Ühendkuningriik, „Lairibühenduse kaugteenuste pakkumine Põhja-Iirimaa”, otsus N 475/2007 – Iirimaa, „Iirimaa riiklik lairibühenduse kava”, otsus N 157/2006 – Ühendkuningriik, „Projekt „South Yorkshire Digital Region””.

⁴¹ Komisjon on seni ainult ühel juhul kiitnud heaks ühe konkreetse tehnoloogilise lahenduse põhjendatud kasutamise: vt komisjoni otsus N 222/2006 – Itaalia, „Abi Sardiinia digitaalse lõhe ületamiseks”. Komisjon võttis arvesse, et lähtuvalt eriasjaoludest, nimelt „piirkonna topograafiast, kaabelvõrkude puudumisest ja vajadusest maksimeerida abi kasutegurit, tundub projekti eesmärkide saavutamise seisukohast asjakohane ADSLi tehnoloogia kasutamine”, lõige 45.

⁴² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 7. märtsi 2002. aasta direktiiv 2002/21/EÜ elektrooniliste sidevõrkude ja -teenuste ühise reguleeriva raamistiku kohta (raamdirektiiv). Lisaks sellele – mil iganes liikmesriik otsustab sellise haldusmudeli kasuks, mille puhul subsideeritav lairibainfrastruktuur pakub kolmandatele isikutele ainult hulgimüügitasandi juurdepääsuteenuseid ja mitte jaemüügitasandi teenuseid, vähendab ta täiendavalt võimalikke konkurentsimoonusi, kuna selline võrguhaldusmudel aitab ära hoida võimalikke keerulisi probleeme seoses ebaõiglase hinnapoliitika ja juurdepääsu tõkestamise varjatud vormidega.

- g) *Hinnakujunduse võrdlusuuring*. Selleks et tagada tegelik hulгимüügitasandi juurdepääs ja minimeerida võimalikku konkurentsimoontust, on oluline vältida liiga kõrgeid hulgihindu või vastupidi, väljavalitud pakkuja poolset ebaõiglast hinnapoliitikat või hindade kokkusurumist. Juurdepääsu hulгимüügihindad peaksid põhinema keskmistel avaldatud (reguleeritud) hulгимüügihindadel, mis valitsevad riigi muudes, suurema konkurentsiga piirkondades või muudes ELi konkurentsi piirkondades, või kui sellised hinnad puuduvad, siis hindadel, mille on määranud või heaks kiitnud riiklik reguleeriv asutus. Võrdlusuuring on oluline tagatis, sest see võimaldab liikmesriikidel vältida jae- või hulгимüügihindade eelnevat üksikasjalikku kindlaksmääramist ning tagada, et antud abi kasutatakse selliste turutingimuste loomiseks, mis valitsevad muudel konkureerivatel lairibaturgudel. Võrdlusanalüüsi kriteeriumid tuleks hankedokumentides selgelt esile tuua.
- h) *Tagastusmehhanism liigse hüvitamise vältimiseks*. Selleks et väljavalitud pakkujale ei makstaks liigset hüvitist juhul, kui nõudlus lairibaühenduse järele tõuseb sihtpiirkonnas üle oodatud taseme, peaksid liikmesriigid väljavalitud pakkujaga sõlmitavasse lepingusse lisama tagasimaksemehhanismi⁴³. Sellise mehhanismi kehtestamine võib minimeerida tagantjärele ja tagasiulatuvalt abisummat, mida algselt vajalikuks peeti.

3. RIIGIABI JÄRGMISE PÕLVKONNA JUURDEPÄÄSUVÕRKUDE TOETAMISEKS

3.1. Järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrkude kiire kasutuselevõtu toetamine

- (46) Tänapäevaks on mitmed liikmesriigid oma tähelepanu suunanud selliste lairibavõrkude toetamisele, mis suudavad pakkuda väga kiiret teenust ja toetada erinevaid täiustatud digitaalseid ühendatud teenuseid. Nimetatud järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrgud on peamiselt kiudoptilised võrgud või täiustatud ajakohastatud kaabelvõrgud, mis on mõeldud asendama kas terveid olemasolevaid koaksiaalkaablipõhiseid lairibavõrke või suuremat osa nendest, või kasutuselolevaid kaabelvõrke.
- (47) Järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrgud on sellised juurdepääsuvõrgud, mis koosnevad kas tervikuna või osaliselt optilistest elementidest ja mis on võimelised pakkuma tõhustatud (näiteks suurema läbilaskevõimega) lairibajuurdepääsu teenuseid võrreldes nende teenustega, mida pakutakse olemasolevate koaksiaalkaablil põhinevate võrkude kaudu.
- (48) Käesolevate suuniste tähenduses ja piiramata turu määratlemist vastavalt kehtivatele elektrooniliste sideteenuste reguleeriva raamistiku eeskirjadele, hõlmab järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrk riigiabieeskirjade kohaldamisel järgmist: i) kiudoptika paigaldamine olemasolevatesse kaablikappidesse, pakkudes allavoolu ribalaiust minimaalselt 40 Mbit/s ja ülesvoolu 15 Mbit/s (võrreldes tänaste allavoolu kiirustega, mis on ADSLi ja ADSL2+ juurdepääsutehnoloogiate puhul maksimaalselt vastavalt 8 ja 24 Mbit/s); ii) olemasolevate kaabelvõrkude ajakohastamine, et nende edastuskiirus uue kaabemodemi standardi DOCSIS 3.0 kasutamise korral oleks 50 Mbit/s või enam võrreldes varasema maksimaalse

⁴³ Eriolukorras, mida teatist esitav liikmesriik nõuetekohaselt tõendab, põhjustaks sellise mehhanismi kehtestamine väga väikeste summade puhul abi andvatele ametisasutustele eproportsionaalset suurt halduskoormust ja seetõttu komisjon seda ei nõua.

kiirusega 20 Mbit/s või iii) uute elumajade ja büroode liitmine kiudoptiliste ühendustega, mis pakuvad teenust kiirusega 100 Mbit/s ja enam⁴⁴.

- (49) Kokkuvõtlikult on järgmise põlvkonna juurepääsuvõrkudel kiirus ja võimsus, mille abil saab edastada tuleviku kõrglahutusega sisu (video või televisioon), toetada tellitavaid suurt ribalaiust nõudvaid rakendusi ning võimaldada ärikasutajatele taskukohast sümmeetrilist lairibaühendust, mis on tänapäeval tavaliselt kättesaadav ainult suuretelevõtjatele. Üldiselt on järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrkudel potentsiaal hõlbustada lairibatehnoloogia ja lairibateenuste kõikide aspektide täiustamist.
- (50) Komisjon on juba käsitlenud mõnda riigiabiteatist, mis hõlmas toetust kiudoptiliste võrkude kasutuselevõtuks. Need juhtumid hõlmasid kas piirkondliku järgmise põlvkonna juurdepääsu „tuumvõrgu” ehitamist⁴⁵ või kiudoptilise ühenduse pakkumist ainult piiratud hulga ärikasutajatele⁴⁶.
- (51) Nagu ka nn „esimese põlvkonna” lairibaühenduse põhivõrkude kasutuselevõtu puhul, põhjendavad omavalitsused ja piirkondlikud ametid toetuse andmist kiudoptiliste võrkude kiirele kasutuselevõtule turutõrke või ühte kuuluvuseesmärgiga. Kui lairibaühenduse põhivõrgu kasutuselevõtu puhul on riikliku sekkumise näited olnud seotud peamiselt maakogukondade või piirkondadega (väike asustustihedus, suured kulud) või piirkondadega, mis on majanduslikult vähearenenud (vähene suutlikkus teenuste eest tasuda), siis käesoleval juhul väidetakse, et järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrkude majanduslik mudel takistab järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrkude kasutuselevõttu mitte ainult hõredalt asustatud piirkondades, vaid ka teatavates linnapiirkondades. Peamine probleem, mis mõjutab järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrkude kiiret ja laialdast kasutuselevõttu, näib eelkõige olevat kulukus ja vähemal määral väike asustustihedus⁴⁷.
- (52) Seega võib riiklikel ametiasutustel lubada otsese sekkumise kasutamist, et tagada võrguoperaatorite poolt kahjumlikuks peetavatele piirkondadele kasu märkimisväärsest järeelmõjust, mida järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrgud majandusele tuua võivad ja vältida uue digitaalse lõhe, nn järgmise põlvkonna juurepääsu lõhe tekkimist. Liikmesriigid võivad soovida toetada järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrkude arendamist piirkondades, kus olemasolevate lairibaoperaatorite investeeringud sellistesse võrkudesse võtaksid mitmeid aastaid, kuna need alad ei ole rahanduslikult nii atraktiivsed kui teatavad suuremad

⁴⁴ Praegusel tehnoloogia ja turu arengu tasandil ei paista ei satelliidiga ka mobiilsidetehnoloogiad olevat võimelised pakkuma kiiret sümmeetrilist lairibateenust. Tulevikus võib see olukord muutuda ja seda eelkõige mobiilsideteenuste osas (mobiilse raadioside järgmise suure arengu etapi, „pikaajalise arengu” puhul võivad selle vastuvõtmise korral suurimad andmekiirused ulatuda 100 Mbit/s-ni (allalink) ja 50 Mbit/s-ni (üleslink)).

⁴⁵ Vt otsus N 157/2006 – Ühendkuningriik, „Projekt „South Yorkshire Digital Region”” ja otsus N 284/2005 – Iirimaa, „Piirkondlik lairibaprogramm: linnapiirkonna võrgud, 2. ja 3. etapp”.

⁴⁶ Ainult kahe juhtumi puhul (*Appingedam* ja *Amsterdam*) anti riiklikku toetust sellise järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrgu kasutuselevõtuks, mis tooks kiudoptilise ühenduse kodukasutajate segmendini.

⁴⁷ Lairibavõrgu operaatorid on väitnud, et kiudoptilise võrgu kasutuselevõtt on ikka veel väga kallis ja riskantne investering, välja arvatud tiheda asustusega või elava ettevõtlusega piirkondades, kus operaatoritel on juba märkimisväärne lairibaklientide hulk, kes sooviksid kasutada kiiremat ühendust. Teatavatel juhtudel peetakse järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrkude ja kiudoptiliste võrkude kasutuselevõtu maksumust oodatava tuluga võrreldes liiga suureks ja nii ei sisene turule erainvestorid või on nende arv liiga väike.

linnapiirkonnad. Teatavatel juhtudel võivad liikmesriigid otsustada ise investeerida või anda eraoperaatoritele rahalist toetust, et saavutada järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrkude ühendus või saavutada see oodatust varem, ning et tagada tööhõive ja muude majanduslike võimaluste suurendamine võimalikult kiiresti.

- (53) Mis tahes riikliku sekkumise puhul, millega toetatakse järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrkude pakkumist või nende kasutuselevõtu kiirendamist, tuleb tagada selle kokkusobivus riigiabieeskirjadega.

3.2. Riiklike toetuste liigid

- (54) Järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrkude kasutuselevõtu kiirendamiseks võivad liikmesriigid valida erinevate turusekkumise tasandite vahel. Sellega seoses kohaldatakse riiklike sekkumiste suhtes järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrkude kasutuselevõtu valdkonnas *mutatis mutandis* seisukohti, mis on esitatud eespool, 2.2.1. jaos (turumajandusliku investeerimise põhimõte). Sõltuvalt valitud sekkumise laadist ja mõjust võib riigiabiéeskirjade kohaselt olla õigustatud erinevate analüütiliste lähenemisviiside kasutamine.
- (55) Piirkondades, kus ootuste kohaselt võtavad järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrgud tulevikus kasutusele erainvestorid, võivad liikmesriigid otsustada võtta meetmeid investeerimistsükli kiirendamiseks, ajendades investoreid oma investeerimiskavasid ellu viima. Sellised meetmed ei hõlma tingimata riigiabi artikli 87 lõike 1 tähenduses. Võttes arvesse, et suure osa kiudoptiliste võrkude kasutuselevõttuga seonduvatest kuludest moodustavad paigaldustööd (näiteks kaevetööd, kaablite paigaldamine, juhtmete paigaldus hoonete sees jne), võivad liikmesriigid otsustada näiteks kooskõlas elektroonilist sidet käsitleva ELi reguleeriva raamistikuga lihtsustada võrkude laiendamise õiguste saamist tingimusel, et võrguoperaatorid kooskõlastavad oma paigaldustööd ja/või jagavad osa oma infrastruktuurist⁴⁸. Samuti võivad liikmesriigid näha ette, et mis tahes uue ehitustöö (sealhulgas uued vee-, elektri-, transpordi- või kanalisatsioonivõrgud) käigus ja/või hoone ehitamisel tuleb paigaldada kiudoptiline ühendus.
- (56) Samuti võivad riigi ametiasutused otsustada võtta osa paigaldustöödest (näiteks kaevetööd avalikus kasutuses oleval maal, trasside ehitus) enda kanda, et võimaldada asjaomastel operaatoritel võtta kasutusele oma võrguelemendid ja seda tegevust hõlbustada. Siiski ei tohiks sellised paigaldustööd olla tööstusharu- või sektorispetsiifilised ja peaksid olema avatud mitte ainult elektroonilise side operaatoritele, vaid kõigile potentsiaalsetele kasutajatele (s.t elektri-, gaasi-, vee- ja muude avalike teenuste pakkujatele). Tingimusel, et sellise riikliku sekkumise eesmärk on luua vajalikud eeltingimused avalike teenuste pakkujate oma infrastruktuuri kasutuselevõtuks ilma konkreetset sektorit soosimata (eriti selle kapitalikuludid langetades), ei kuulu see artikli 87 lõike 1 kohaldamisalasse.
- (57) Sarnaseid meetmeid võivad võtta ka riiklikud reguleerivad asutused, et tagada võrdne ja mittediskrimineeriv juurdepääs postidele või avalike teenuste pakkujate või olemasolevate võrguoperaatorite omanduses olevatele trassidele.

---

⁴⁸ Sellised meetmed ei tohiks olla suunatud konkreetselt elektroonilise side operaatoritele, vaid neid tuleks kohaldada, tegemata vahet kõigi asjaomaste sektorite kõigi operaatorite vahel (näiteks muud teenuseoperaatorid nagu gaasi-, elektri- ja/või vee-ettevõtjad). Meetmed, mida kohaldatakse elektroonilise side operaatorite suhtes, võivad endast kujutada ainult valdkondlikku toetust ja kuuluvad seega asutamislepingu artikli 87 lõike 1 kohaldamisalasse.

- (58) Nagu komisjoni otsuste tegemise tava lairibaühenduse põhivõrkude valdkonnas näitab, annavad kohalikud või piirkondlikud ametiasutused lairibavõrkudele abi, eesmärgiga parandada puudujääke piirkonna lairibaühenduses või suurendada piirkonna konkurentsivõimet, parandades veelgi olemasolevat lairibakatvust ja võrguühendust. Nende kahe eesmärgi saavutamiseks on riigi ametiasutused seni korraldanud avalikke hankeid avalikus omandis oleva lairibainfrastruktuuri ehitamiseks ja haldamiseks või on antud rahalist toetust eraomandisse kuuluva lairibavõrgu ehitamiseks⁴⁹.
- (59) Kui riiklik sekkumine hõlmab riigiabi Euroopa Ühenduse asutamislepingu artikli 87 lõike 1 tähenduses, peavad ametiasutused teavitama komisjoni, kes hindab meetmete kokkusobivust ühisturuga kooskõlas järgnevalt nimetatud põhimõtetega.

3.3. „Valgete”, „hallide” ja „mustade” piirkondade eristamine järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrkude puhul

- (60) Nagu eelnevalt osutatud, on komisjon hinnanud tavapärase lairibavõrkude kasutuselevõtuks antud riigiabi kokkusobivust ühisturuga, võttes aluseks eristuse „valgete”, „hallide” ja „mustade” piirkondade vahel. Komisjon on arvamusel, et nimetatud eristus on asjakohane ka selle hindamisel, kas järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrkude toetamiseks antud riigiabi on kooskõlas artikli 87 lõike 3 punktiga c, kuid nõuab täpsemat määratlust, et võtta arvesse järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrkude eripära.
- (61) Sellega seoses tuleb meeles pidada, et pikemas perspektiivis asendatakse järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrkudega ootuste kohaselt olemasolevad lairibavõrgud. Kuna järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrkude võrguarhitektuur on täiesti erinev, pakkudes märkimisväärselt parema kvaliteediga lairibateenuseid kui on võimalik praegu, ja teenuseid, mida tänased lairibavõrgud ei toeta, on tõenäoline, et tulevikus tekivad märgatavad erinevused nende piirkondade vahel, mis on järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrkudega kaetud ja nende vahel, mis ei ole nimetatud võrkudega kaetud⁵⁰.
- (62) Praegu suudavad teatavad täiustatud lairibaühenduse põhivõrgud (näiteks ADSL2+)⁵¹ samuti teataval määral toetada konkreetset tüüpi lairibateenuseid, mida hakatakse lähitulevikus tõenäoliselt pakkuma järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrkude kaudu (nt tavaline kolmikpakett). Eelneva reguleerimise kehtestamist piiramata tuleb siiski märkida, et võivad tekkida uudsed tooted või teenused, mis on nii nõudluse kui ka pakkumise seisukohast vastastikku

⁴⁹ Vt näiteks komisjoni otsused N 157/2006 – Ühendkuningriik, „Projekt „South Yorkshire Digital Region””, N 201/2006 – Kreeka, „Lairibaühenduse edendamine hõlmamata piirkondades”, N 131/2005 – Ühendkuningriik, „FibreSpeed lairibaprojekt Walesis”, N 284/2005 – Iirimaa, „Piirkondlik lairibaprogramm: linnapiirkonna võrgud, 2. ja 3. etapp”, N 381/2004 – Prantsusmaa, „Pyrenées-Atlantiques’i kiirvõrgustiku projekt”, N 382/2005 – Prantsusmaa, „Kiire võrguühenduse rajamine Limousini piirkonnas”, N 57/2005 – Ühendkuningriik, „Toetus piirkondlikule innovatiivsele lairibakasutusele Walesis” ja N 14/2008 – Ühendkuningriik, „Lairibaühendus Šotimaal – lairibaulatuse suurendamine”.

⁵⁰ Kui eristus piirkonna vahel, kus on saadaval ainult kitsaribaline (sissehelistamisega) Internet ja piirkonna vahel, kus on lairibaühendus, tähendab täna, et kitsaribalise Internetiga piirkond on „valge” piirkond, siis võib „valgeks” pidada ka piirkonda, kus puudub järgmise põlvkonna lairibainfrastruktuur, kuid kus võib olla olemas lairibaühenduse põhiinfrastruktuur. Mõlemal juhul võrreldakse olemasolevat ribalaiust või kahte tüüpi võrguinfrastruktuuri toetatavaid lairibateenuseid.

⁵¹ ADSL2+ võrgu puhul laieneb tavalise ADSLi võrgu ribalaius kuni 24 Mbit/s-ni.

asendatavad ja mille jaoks on tarvis sellist lairibaühenduse kiirust, mis ületab lairibaühenduse põhiinfrastruktuuri füüsiliste võimaluste piirid.

- (63) Sellest lähtuvalt tuleks järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrkude toetuseks antava riigiabi hindamisel pidada piirkonda, kus nimetatud võrke praegu ei ole ja kuhu erainvestorid neid lähitulevikus tõenäoliselt ei ehita, järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrkude „valgeks” piirkonnaks⁵². Eelnevaga seoses peaks mõiste „lähitulevik” vastama ajavahemikule [5] aastat⁵³. Riiklikel ametiasutustel peaks olema õigus teatavatel tingimustel sekkuda, et tegeleda sotsiaalse ühtekuuluvuse küsimuste, regionaalarengu või turutõkkega, kui on võimalik tõendada, et erainvestoritel ei ole kavatsust võtta järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrke kasutusele eeloleva [5] aasta jooksul. Pikema ajavahemiku määramine ei oleks asjakohane, kuna see võib ohustada puuduliku ühendusega piirkondade huve võrreldes riigi muude osadega, kus teenindus selliste täiustatud lairibavõrkudega on nõutele vastav.
- (64) Sama põhimõtte kohaselt peaks piirkonda käsitlema järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrkude „halli” piirkonnana, kui seal on esindatud ainult üks järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrk või see võetakse kasutusele järgmise viie aasta jooksul ja ühelgi operaatoril ei ole kavas järgmise [5] aasta jooksul teist järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrku kasutusele võtta⁵⁴. Selle hindamisel, kas teised võrguinvestorid võiksid võtta konkreetses piirkonnas kasutusele järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrgu, tuleb võtta arvesse kõiki olemasolevaid reguleerivaid või õiguslikke meetmeid, mis võivad olla vähendanud takistusi sellise võrgu kasutuselevõtmisel (juurdepääs trassidele, infrastruktuuri jagamine jne).
- (65) Kui konkreetses piirkonnas on enam kui üks järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrk või see võetakse kasutusele järgmise [5] aasta jooksul, tuleks nimetatud piirkonda käsitleda järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrkude „musta” piirkonnana⁵⁵.

3.4. Kokkusobivuse hindamine

- (66) Kuigi järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrgud on kvalitatiivselt palju enam arenenud kui olemasolevad tavapärased koaksiaalkaablil põhinevad lairibavõrgud,

⁵² Järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrkude „valge” piirkond võib tähendada nii piirkonda, kus lairibaühenduse põhiinfrastruktuur puudub (tavapärased „valged” piirkonnad), kui ka piirkonda, kus on vaid üks lairibaühenduse põhiteenuse pakkuja (s.o tavapärane „hall” piirkond) või kus on olemas mitu lairibaühenduse põhiteenuse pakkujat (s.o tavapärane „must” piirkond). Nagu järgnevalt osutatud, on selleks, et lairibaühenduse kasutuselevõtuks antav riigiabi oleks nendes erinevates olukordades eeskirjadele vastav, nõutavad erinevad tingimused.

⁵³ Nimetatud ajavahemik tundub vastavat keskmise pikkusega ajavahemikule, mis on vajalik järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrkude kasutuselevõtuks linnades. Sellega seoses peaks operaator olema võimeline tõendama, et järgneva [5] aasta pikkuse ajavahemiku jooksul oleks ta teinud vajalikud infrastruktuuriinvesteeringud, et katta selleks ajaks suur osa asjaomasest territooriumist ja elanikkonnast.

⁵⁴ Järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrkude „halli” piirkond võib tähendada 1) piirkonda, kus puudub muu lairibaühenduse põhivõrk peale järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrgu ning 2) piirkonda, kus on esindatud üks või enam lairibateenuse pakkujat (mida võib pidada tavapäraseks „halliks” või „mustaks” piirkonnaks). Nagu järgnevalt osutatud, on selleks, et lairibaühenduse kasutuselevõtuks antav riigiabi oleks nendes erinevates olukordades eeskirjadele vastav, nõutavad erinevad tingimused.

⁵⁵ Järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrkude „musta” piirkond võib tähendada piirkonda, kus on üks (tavapärane „halli” piirkond) või enam (tavapärane „musta” piirkond) lairibateenuse pakkujat. Nagu järgnevalt osutatud, on selleks, et lairibaühenduse kasutuselevõtuks antav riigiabi oleks nendes erinevates olukordades eeskirjadele vastav, nõutavad erinevad tingimused.

uurib komisjon järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrkude kasutuselevõtuks antava riigiabi riigiabieeskirjadega kokkusobivuse hindamisel ka abi mõju olemasolevatele lairibavõrkudele, võttes arvesse vastastikust asendatavust, mis tundub praegu nii lairiba kui ka järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrkude kaudu pakutavate lairibateenuste puhul võimalik, nagu osutatud eespool punktides 61 ja 62. Lisaks kohaldab komisjon järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrkude toetamiseks antava riigiabi kokkusobivuse hindamisel ka tasakaalustatuse kriteeriumi, nagu sätestatud eelnevalt 2. jaos [vt punkt 29]. Eelkõige uurib komisjon teatatud meetme proportsionaalsuse hindamisel, kas eespool, punktis 45 sätestatud tingimused (*üksikasjalik kaardistamine ja katvuse analüüs / turuanalüüs, avatud hankemenetlus, majanduslikult parim pakkumine, tehnoloogia neutraalsus, olemasoleva infrastruktuuri kasutamine, avatud juurdepääsu andmine hulgimüügitasandile, hinnakujunduse võrdlusuuring ja tagastusmehhanism*) on täidetud. Järgmised punktid on järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrkude hindamisel aga eriti asjakohased.

3.4.1. *Järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrkude „valged” piirkonnad: järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrkude kasutuselevõtu toetamine puuduliku ühendusega piirkondades*

- (67) Nagu lairiba põhiteenuste puhul, leiab komisjon sõltuvalt tingimustest, mida liikmesriigid täitma peavad [vt eespool punktid 66 ja 45], et meetmed, millega toetatakse järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrkude kasutuselevõttu piirkondades, kus praegu lairibainfrastruktuur puudub või piirkondades, kus olemasolevad lairibaoperaatorid ei pea järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrkude kasutuselevõttu kasumlikuks, kokkusobivaks asutamislepingu riigiabieeskirjadega.
- (68) Järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrkude „valgetes” piirkondades, kus on juba olemas üks lairiba põhivõrk, tuleb liikmesriikidel, kes soovivad anda abi järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrkude toetuseks, tõendada, et i) nimetatud võrkude kaudu pakutavad lairibateenused ei ole piisavad kodanike ja ärikasutajate vajaduste rahuldamiseks kõnealuses piirkonnas (võttes arvesse ka võrkude võimalikku kavandatud ajakohastamist) ning ii) nimetatud eesmärkide saavutamiseks puuduvad vähem moonutatavad vahendid (sealhulgas eelnev reguleerimine).

3.4.2. *Järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrkude „hallid” piirkonnad: vajadus üksikasjalikuma analüüsi järele*

- (69) Piirkondades, kus üks erainvestor on juba võtnud kasutusele järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrgu või võtab selle kasutusele järgmise [5] aasta jooksul ja juhul kui ühelgi erainvestoril ei ole kavas võtta kasutusele teist järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrku järgmise [5] aasta jooksul, peab komisjon koostama üksikasjalikuma analüüsi, et kontrollida, kas riiklikku sekkumist võib sellistes piirkondades pidada kokkusobivaks riigiabieeskirjadega. Riiklik sekkumine võib sellistes piirkondades olemasolevad investorid tahaplaanile suruda ja moonutada konkurentsi.
- (70) Selleks et komisjon saaks meetet riigiabieeskirjadega kokkusobivaks pidada, peaksid liikmesriigid olema võimelised tõendama, et i) olemasolev või kavandatav järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrk ei ole või ei oleks piisav kodanike ja ärikasutajate vajaduste rahuldamiseks kõnealuses piirkonnas ning ii) nimetatud eesmärkide saavutamiseks puuduvad vähem moonutatavad vahendid (sealhulgas eelnev reguleerimine). Üksikasjaliku hindamise raames hindab komisjon eelkõige, kas:

- üldised turutingimused vastavad nõuetele ning vaatleb muu hulgas olemasoleva järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrgu kaudu pakutava lairibaühenduse hindade taset, kodu- ja ärikasutajatele pakutavate teenuste liike ning nendega seotud tingimusi ning seda, kas on olemas või võib tekkida nõudlus uute teenuste järele, mida olemasolev järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrgu operaator ei suuda rahuldada;
- kolmandatele isikutele pakutakse tegelikku juurdepääsu võrgule või kas juurdepääsutingimused (reguleeritud ja reguleerimata juurdepääs) takistavad tegelikku konkurentsi;
- üldised turutõkked välistavad teiste järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrku investeerijate võimaliku turule sisenemise;
- juba olemasolev järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrk ehitati nii, et trasside kasutamine / juurdepääs trassidele põhines eelistusel ja teised võrguoperaatorid ei saanud juurdepääsu trassidele või ei saanud neid jagada;
- olemasoleva võrguettevõtja suhtes pädevate riiklike reguleerivate või konkurentsiasutuste poolt võetud mis tahes meetmete ja/või parandusmeetmete abil on nimetatud probleeme võimalik lahendada.

3.4.3. *Järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrkude „mustad” piirkonnad: riikliku sekkumise vajadus puudub*

- (71) Piirkondade puhul, kus on olemas enam kui üks järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrk või kus erainvestorid võivad olla kasutusele võtmas konkureerivat järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrku, arvab komisjon, et täiendava riiklikult rahastatud konkureeriva järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrgu toetamine tõenäoliselt moonutab konkurentsi suurel määral ja ei sobi kokku riigiabieskirjadega.

3.4.4. *Olemasolevate (lairibaühenduse põhivõrkude) „mustade” piirkondade erijuhtum: mõned täiendavad tagatised*

- (72) Komisjon käsitleb tavapäraseid „musti” piirkondi, st piirkondi, kus praegu edastavad lairibateenuseid konkureerivad lairibainfrastruktuurid (xDSL ja kaabelvõrgud), piirkondadena, kus olemasolevatel võrguoperaatoritel peaksid olema piisav stiimul ajakohastada oma tavapärased lairibavõrgud kiiresti järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrkudeks, et nad saaksid sinna üle viia oma olemasolevad kliendid. Sellistes piirkondades ei peaks täiendav riiklik sekkumine põhimõtteliselt vajalik olema.
- (73) Liikmesriigid võivad selle argumendi siiski kummutada, näidates, et olemasolevad lairibaühenduse põhivõrkude operaatorid ei kavanda investeringuid järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrkudesse eeloleva [5] aasta jooksul, ning tõendades, et see, kuidas olemasolevad võrguinvestorid on kasutajate nõudmistele vastava suurema kiiruse saavutamiseks viimaste aastate jooksul oma lairibainfrastruktuuri investeerinud, ei ole rahuldav. Sellisel juhul tuleb järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrkude kasutuselevõtuks antava riikliku toetuse suhtes kohalda eelnevalt nimetatud üksikasjalikku analüüsi (vt punkt 70) ja see peab vastama järgnevalt esitatud tingimustele.

3.4.5. Meetme kujundamine ja vajadus piirata konkurentsimoonutust

(74) Sarnaselt poliitikale, mida järgitakse lairibaühenduse põhivõrkude kasutuselevõtu puhul, võib ka järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrkude kasutuselevõtuks antav riigiabi olla asjakohane ja põhjendatud, tingimusel, et täidetud on mitmed põhitingimused. Välja arvatud selliste järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrkude „valgete” piirkondade puhul, mis on „valged” piirkonnad ka lairibaühenduse põhivõrkudega seoses (kus lisanõudeid ei ole vaja esitada), leiab komisjon, et lisaks tingimustele, mis on sätestatud 2.3.3. jaos, eelkõige punktis 45 (*üksikasjalik kaardistamine ja katvuse analüüs / turuanalüüs, avatud hankemenetlus, majanduslikult parim pakkumine, tehnoloogia neutraalsus, olemasoleva infrastruktuuri kasutamine, avatud juurdepääsu andmine hulgimüügitasandile, hinnakujunduse võrdlusuuring ja tagastusmehhanism*), on tarvis täita ka järgmised tingimused:

- Vastutasuks riikliku toetuse eest peaks abisaajal olema kohustus anda kolmandatele isikutele hulgimüügitasandi juurdepääs vähemalt [7] aastaks. Eelkõige peaks juurdepääsu andmise kohustus sisaldama õigust kasutada trasse ja/või kaablikappe, et anda kolmandatele isikutele lisaks aktiivsele infrastruktuurile juurdepääs ka passiivsele infrastruktuurile. Kõnealune kohustus ei mõjuta ühtegi sarnast võimalikku reguleerivat kohustust, mille on samaaegselt või pärast nimetatud ajavahemiku lõppu kehtestanud riiklik reguleeriv asutus. „Avatud juurdepääsu” kohustus on veelgi olulisem selleks, et tegeleda eelnevalt nimetatud ajutise vastastikuse asendatavusega olemasolevate ADSLi operaatorite pakutavate teenuste ja tulevaste järgmise põlvkonna võrguoperaatorite pakutavate teenuste vahel. Avatud juurdepääsu kohustusega tagatakse, et ADSLi operaatorid saavad kanda oma kliendid üle järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrku niipea, kui subsideeritud võrk on olemas, ja seega saavad nad alustada oma tulevikuinvesteeringute kavandamist, kannatamata tegelike konkurentsitaolistuste all.
- Lisaks peaksid liikmesriigid hulgimüügitasandi juurdepääsu tingimuste määramisel konsulteerima asjaomase riikliku reguleeriva asutusega. Riiklikud reguleerivad asutused peaksid tulevikus jätkama kas eelnevat reguleerimist või jälgima väga hoolikalt konkurentsitingimusi tervel lairibaühenduse turul ning võtma vajaduse korral asjakohaseid parandusmeetmeid vastavalt kohaldatavale reguleerivale raamistikule. Nõudega, et juurdepääsutingimused peaks kohaldatavate ühenduse eeskirjadega kooskõlas heaks kiitma või kehtestama riiklik reguleeriv asutus, tagab liikmesriik selle, et kõikidel asjaomase riikliku reguleeriva asutuse kindlaks määratud lairibaühenduse turgudel kehtivad kui mitte ühtsed, siis väga sarnased juurdepääsutingimused.
- Lisaks peaks kiudoptiliste võrkude kasutuselevõtu puhul riigiabi saav võrk võimaluse korral toetama punktist punkti kulgevat „mitmekiulist” arhitektuuri või sellist arhitektuuri, mida on võimalik eraldada. Sellise arhitektuuri abil saab toetada kõiki erinevat tüüpi võrgujuurdepääse, mida operaatorid vajavad, ning pakkuda lõppkasutajale mitmesuguseid eri teenuseid, mida kiudoptiline võrk toetab. „Mitmekiuline” arhitektuur võimaldab juurdepääsu taotlejate täielikku sõltumatust kiire lairibateenuse pakkumisel ja soodustab seega pikaajalist jätkusuutlikku konkurentsi.

- Olemasolevate (lairibühenduse põhivõrkude) „mustade” piirkondade puhul, kus olemasolevad operaatorid juba pakuvad täiustatud lairibühenduse põhivõrke (nt ADSL2+), ei tohiks abi hõlmata viimast juurdepääsusegmenti, st segmenti, mis ühendab lõppkasutajaid või ettevõtjaid peajaoturiga. See võimaldab ka olemasolevatel lairibaoperaatoritel sellisest infrastruktuurist kasu saada ja suurendada oma investeeringuid maksimumini. Kui ehitatav infrastruktuur on avalikus omandis, siis ei tohiks hulgimüügitasandi juurdepääs olla ajaliselt piiratud. Kui ehitatav infrastruktuur on eraomandis, tuleks hulgimüügitasandi juurdepääs anda pikemaks ajavahemikuks (s.o 10 aastaks või ehitatava infrastruktuuri pooleks amortisatsiooniperioodiks). Kõnealune kohustus ei mõjuta juurdepääsukohustusi, mille võib kehtiva reguleeriva raamistiku (raamdirektiivi artikkel 7) kohaselt olla kehtestanud riiklik reguleeriv asutus.

4. LÕPPSÄTTED

- (75) Hiljemalt kolme aasta jooksul pärast käesolevate suuniste avaldamist vaatab komisjon need turu, tehnoloogia ja õiguslike aspektide arengust lähtudes uuesti läbi.